

Indledning

I Danmark raser for tiden en diskussion om lødigheden af forskningen fra en tidligere lektor i statskundskab ved Aarhus Universitet. Han hedder Bjørn Lomborg. Et navn, der efterhånden er almindeligt kendt i Danmark. Det er mere, end man kan sige om de fleste samfundsvidenskabelige forskere. Normalt kæmper samfundsvidenskabelige forskere en tilsyneladende håbløs kamp for at vinde lydhørhed. Måske er én af årsagerne til Lomborgs 'popularitet', at han har et meget positivt budskab. Hans grundlæggende påstand er, at det slet ikke står så dårligt til med miljøet. Forestillingen om jordklodens miserable tilstand er ifølge Lomborg i stort omfang en myte skabt af en kombination af miljøaktivister og miljøforskere, der på den vis skaffer sig selv såvel moralsk legitimitet som økonomisk levebrød. En anden årsag til det udbredte kendskab til Lomborgs navn er, at hans forskningsresultater tjener den siddende borgerlige regerings ønske om at kunne skære ned i udgifterne til miljøbekæmpelse, og at Lomborg velvilligt stiller sig til rådighed. Derfor er der tale om en *tidligere* lektor. Lomborg er nu direktør for et af regeringen nyoprettede Institut for Miljøvurdering, der har til formål at give regeringen '*mest mulig miljø for pengene*'. En tredje årsag til den megen omtale af Lomborg er, at han er blevet beskyldt for at klippe lige lovlig meget i andre folks tekster for med vold og magt at få sine egne pointer presset

igennem. Det danske Udvalg vedrørende Videnskabelig Uredelighed har således fundet, at en af hans bøger er '*objektivt videnskabeligt uredeligt*'.

Man kan formentlig kritisere Bjørn Lomborg på en del punkter. Man kan anklage ham for den beredvillighed, hvormed han lader sig udnytte politisk. Man kan anklage ham for videnskabelig uredelighed. Man kan samtidig næppe benægte, at en fjerde årsag til udbredelsen af kendskabet til Lomborgs forskning er, at hans resultater provokerer forskningsmiljøets selvforståelse. Han stiller spørgsmålstejn ved forhold, man normalt ikke stiller spørgsmålstejn ved. Han udfordrer vanemæssig tænkning. Den side af hans indsats bør værdsættes. Det kræver mod at gå mod strømmen, men det kræver også, at man har sine argumenter på plads.

Denne udgave af Retfærd indeholder en række bidrag, som udviser et tilsvarende mod – uden at vi fra redaktionens side har fundet grund til at stemple dem som uredelige! Derimod vendes gamle dogmer på forfriskende vis på hovedet. Dette nummer rummer en række bidrag, som stiller spørgsmålstejn ved vanetænkning indenfor såvel almindelig samfundsvidenskabelig som retsteoretisk tænkning. To af artiklerne stiller spørgsmålstejn ved almindeligt antagne forestillinger om, hvorledes vi bør diagnosticere vores nuværende samfundsmæssige tilstand. Mikael Rask Madsen forsøger i sit

bidrag til Retfærds artikelserie om Manuel Castells' tænkning at rokke ved forestillingen om, at vi lever i et netværkssamfund. Han bruger i den forbindelse Pierre Bourdieus tænkning som ammunition i sit forsøg på at gennemhulle denne almindeligt udbredte forestilling. Eli Feiring, Synne Sæther Mæhle og Hilde Wisløff Nagell forsøger i deres bidrag at pille ved en anden udbredt forestilling i samfundsvidenskabelige forskningskredse – forestillingen om den øgede retliggørelse. Forfatterne kalder denne forestilling for en myte og påpeger, at man ikke blot kan måle retliggørelsen ved at se på forøgelsen i regelmængden. Man må også se på de retlige tiltags konkrete gennemslagskraft. Via en analyse af en række konkrete lovændringer og afgørelser på det socialretlige område forsøger forfatterne at nuancere billedet.

I to andre bidrag stilles der spørgsmålstegn ved den retsteoretiske vanetænkning. Retfærd har gennem tiden ofte indeholdt bidrag, der udfordrer gængs retsteoretisk tænkning. Man kan endda sige, at det var en sådan impuls, der lå til grund for tidsskriftets grundlæggelse i sin tid. Denne kritik manglede et talerør. Der er imidlertid altid en fare for, at kritikken bliver dogmatisk. At hvad, der på et tidspunkt var et oprør med vanetænkning, udvikler sig til det selvsamme. De to bidrag forsøger at rokke ved visse former for vanetænkning, der har udviklet sig indenfor det nordiske 'kritiske' retsteoretiske miljø. Carsten Henrichsen har tidligere vovet sig ud i et sådant ærindé. I hans bog *Moderne Retsvidenskab* fra sidste år var det således forestillingen om retlig polycentri, der stod for skud. I hans bidrag til dette nummer af Retfærd – som er baseret på hans tiltrædelsesforelæsning som professor i for-

valtningsret ved Københavns Universitet – gør han noget så usædvanligt som at kaste sig ud i 'Grand Theories'-tænkning. Han forsøger at se på, hvilken overordnet samfundsmæssig model, der bedst går i spænd med den skandinaviske forvaltningsret, og ender op med den konklusion, at vi står med to muligheder på hånden; markedsstaten eller miljøstaten. Det er sjældent, at skandinaviske forvaltningsretsforskere vover skindet og forsøger at bevæge sig op på et *så* overordnet plan.

Knut Bergos udfordring til den skandinaviske 'kritiske' retsteoris vanetænkning er endnu mere radikal. Det har efterhånden udviklet sig til et dogme, at man ikke kan skrive en retsfilosofisk afhandling, uden at man lige skal forbi Alf Ross for at give ham et hak i tuden. Knut Bergo udfordrer dette dogme i sin artikel, som udgør en introduktion til hans disputats *Tekst og virkelighed i rettskildelæren*. Ifølge Bergo er problemet for den norske retskildelære ikke Ross' arv, men den måde, hans norske arvtagere har forvaltet arven på. I stedet for at holde fast ved Ross' empiriske fordring har den norske retskildelære ifølge Bergo udviklet sig til en normativ positivisme. Det er sundt og forfriskende, at Bergo på denne vis tør at rehabilitere Ross' empirisme. Et sådant træk må ikke af gamle revolutionære, der mener, at de allerede har ført revolutionen til ende, forveksles med konservatisme. Der er tale om ungdommeligt mod.

Udover de fire omtalte artikler rummer dette nummer af Retfærd to boganmeldelser og en anmeldelsesartikel. Der er tale om kritiske gennemlæsninger af bøger, der opfatter sig selv som kritiske. Retfærd bør holde fast i sin kritiske tilgang til retsvidensskaben. Man bør dog konstant være på vagt for

at sikre, at kritikken ikke bliver dogmatisk. Man må aldrig tro, at man har bragt den retsvidenkabelige dialog til ende. Også kritikken må kunne kritiseres. Derfor må det fastholdes, at Lomborgs forsøg på at udfordre vanetænkning i miljødebatten er for-

friskende. Det må dog ske med saglige argumenter og omhyggelig forskning.

Den danske Retfærd-redaktion har redigeret dette nummer.
